

Otázka: Filosofie středověku (Augustinus, Tomáš Akvinský)

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): Thess

STŘEDOVĚKÁ FILOSOFIE (Augustinus a Tomáš Akvinský)

- Křesťanství jako hlavní náboženství Římské říše (postupně – základ evropské kultury)
- Typický znak: střetávání antického myšlenkového dědictví a křesťanského pohledu na svět
- 2 fáze:
 - PATRISTIKA (2.-8. století)
 - SCHOLASTIKA (9.-15. století)

KŘESŤANSTVÍ

- vzniká z helénistického myšlení, na počátku 4. století n. l. se stává hlavním náboženstvím římské říše
- inspirace v Platónovi a stoicismu
- Ježíš – mluvil o konci starého věku a příchodu nové vlády spravedlnosti, míru, lásky a svobody → oslovil chudé
- počátky křesťanství:
 - filosofie – život člověka je v rukou milujícího Boha, cestou k němu je jeho následování (= život v pravé lásce, úsilí o spravedlnost – filosofie novoplatonistů)

PATRISTIKA

- veškerá křesťanská literatura
- snaha o překonání rozporu mezi světem křesťanské víry a světem pohanské antické filozofie → vztah křesťanské moudrosti a moudrosti pohanské (antická filozofie) = vztah víry a rozumu
- např. gnóze (vyšší poznání, které může vést k extatickému zření Boha, zahrnovala perské, syrské, židovské náboženské myšlenky)
- navazuje na Platóna
- období:
 - **rané: dogmata** = náboženské pravdy (např. trojjedinnost Boha – je 1, ale vystupuje ve 3 osobách), vše pochází od Boha (Bůh stvořil svět a je jediná skutečnost) + heretismus (kritika církve, nemohli se smířit s představou, že Bůh je jeden ve třech osobách, podle nich byl jen člověk)
 - **vrcholné:** Aurelius Augustinus, Tertullian, Órigen, Řehoř Veliký

Aurelius Augustinus (354 - 430)

- napsal vlastní životopis (*Vyznání*)
- jeho matka (později sv. Monika) byla bigotní křesťankou
- mládí: nevázané, zarmucoval matku (nemanželské dítě) → ve 33 letech se nechal pokřtít a stal se biskupem v Hippu Regiu
- novoplatonik – člověk je od přirozenosti neschopný konat dobré skutky (nauka o dědičném hříchu – **determinace**), určití jednotlivci jsou však z boží milosti předurčeni k věčnému spasení (**predestinace**)
- jeho filozofie vychází ze zásady: *Věř, abys rozuměl* – přirozené poznání vede člověka k náboženské víře, která pak pomáhá lépe poznat Boha i svět
- využíval introspekci aby prozkoumal hlubiny své vlastní duše (myšlenka „pochybuji, tedy jsem“ → Descartes)
- **nauka o čase:** popírá objektivní existenci času, nalézá ho pouze v lidské duši a prožívání
 - lidské prožívání je měřítkem času (minuta příjemná/nepříjemná)
 - čas vnímáme jako:
 - minulost (vzpomínky)
 - přítomnost (přechodný okamžik)
 - budoucnost (naděje)
- věří, že všechno dobře dopadne
- téma Bůh a člověk – cílem člověka je směřování k Bohu
 - jak poznat Boha?

- 1. ptát se světa
 - hledat v sobě
 - iluminace (osvícení)
 - X Bůh je nepoznatelný
-
- Bůh vše stvořil z ničeho – něco končí, něco se vyvíjí
 - *O boží obci* – nastínění uspořádání společnosti, oddělení obce boží a obce pozemské

SCHOLASTIKA

- systém vyučování na středověkých školách, shrnutí základních dogmat, pěstována v prostředí univerzit
- usiluje o systematizaci veškerého vědění
- vychází z Aristotela
- Pierre Abélard, Albert Veliký
- **raná scholastika:**
 - Anselm z Canterbury – otec scholastiky
 - „Věřím, abych rozuměl“
 - „Existuje nepochybně něco, nad co nic většího nelze myslet, a to jak v rozumu, tak i ve skutečnosti. A to je Bůh sám“ → ontologický důkaz Boží existence
 - spor o univerzália (obecné pojmy)
 - **realisté:** obecniny existují v mysli Boha (Bůh to tak chtěl) – Tomáš Akvinský
 - **nominalisté:** obecniny jsou abstraktní jména, výplody rozumu (William Ockham)
 - → ockhamova břitva (princip logické úspornosti) – když lze něco říct jednoduše, řekněme to jednoduše, oddělení církve od vedení státu

Sv. Tomáš Akvinský (1225 - 1274)

- patřil k dominikánům (žebravý řád) – to se jeho příbuzným ze šlechtického řádu nelíbilo
- „němý vůl“
- předstíral, že je hloupý, aby měl klid ve škole
- očistil Aristotela od vlivů arabských myslitelů a přepracoval ho do podoby nové a moderní filozofické obhajoby křesťanské víry → pokus o spojení křesťanské filozofie a učení Aristotela

- řešil otázku poměru rozumu a víry - klade důraz na rozumové poznání → pravda je shoda věci a rozumu
 - vytvořil **sociální teorii** - člověk je určen pro život ve společnosti, dobrá organizace podporuje lidskou mravnost → **učení o trojím lidu**
 - díla: *Suma proti pohanům*, *Teologická suma*
 - věci mají látku a formu (i člověk)
-
- 5 důkazů existence Boha:

POHYB; Vše, co se pohybuje, musí být něčím pohybováno, prvotním hybatelem je bůh

PŘÍČINA; Vše má příčinu, prvotní příčinou je bůh

NUTNOST; Není možné, aby vše bylo nahodilé, musí existovat něco, co má nutnost samo za sebe - bůh

DOKONALOST; Existuje něco nejvyššího, co má všechno v nejvyšším, absolutním stupni - bůh

CÍL; Vše směřuje k cíli - bůh